

بحران هویت و اختلال در شکل گیری هویت اسلامی_ ایرانی کودکان آسیب پذیر

نفس آریانمهر

کارشناس آموزش ابتدایی، مربی پیش دبستانی شهرستان تاکستان، بخش خرمدشت

آدرس پست الکترونیک نویسنده: aminnor.1372@gmail.com

چکیده

مسئله کودکان آسیب پذیر موضوعی است که در رابطه با آن پژوهش های زیادی نگارش می شود. همچنین در رابطه با مسئله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی و بررسی روابط و تاثیرات آنها بر روی هم نیز جای بسی تامل است. پژوهش گران در رشته آموزش ابتدایی همواره بررسی های علمی و پژوهشی خود را در این رابطه در معرض مخاطبین این رشته قرار داده اند. در مقاله حاضر نیز تلاش شده است که این موضوع بیشتر و دقیق تر بسط داده شود. روش پژوهش به صورت کتابخانه ای و فیش برداری و استفاده از منابع نظری و تئوری درباره کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی بوده است. جامعه آماری در رابطه با تحقیق و پژوهش از آنها عبارت بود از کلیه اساتید و دانشجویان شهرستان که در رشته آموزش ابتدایی در حال تدریس و تحصیل می باشند و ۱۰۰ نفر از این جامعه به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. داده ها پس از گرد آوری تنظیم و تجزیه و تحلیل داده ها از طریق روش کوواریانس صورت گرفت. یافته های تحقیق نشان می دهد که فاکتور های مورد بحث ارتباط عمیق و غیر قابل اجتنابی با هم دارند و رابطه معناداری بین داده های پژوهش وجود دارد. با توجه به نتایج به دست آمده می توان گفت نظرات پژوهشگران رشته آموزش ابتدایی پیرامون مقوله های ارائه شده در این رابطه کاملاً صحیح و مبتنی بر واقعیت است. از این رو پیشنهاد می شود مباحث کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی در مراکز آموزش عالی و تحصیلات تکمیلی مطرح گردد. و نتایج تحقیقات به صورت پروپوزال های نظری ارائه گردد.

کلید واژه ها: کودکان آسیب پذیر، شکل گیری هویت اسلامی ایرانی، آموزش ابتدایی، پژوهش.

مقدمه

پژوهشگران و محققین برتر در رشته آموزش ابتدایی در طول سالیان متوالی سعی بر این داشته اند که مطالعات گسترده ای بر روی کودکان آسیب پذیر و زیر مجموعه های پژوهشی آن داشته باشند. به طور قطع به یقین باید گفت که موضوع کودکان آسیب پذیر و پرداختن و وجوه مختلف و جنبه های گوناگون تحقیقاتی در این رابطه می تواند راهگشای دقیقی در رابطه با علم آموزان عرصه آموزش ابتدایی باشد. (حسینی، ۱۳۹۴)

به جرئت می توان گفت که پرداختن به موضوع کودکان آسیب پذیر یکی از اساسی ترین مسائلی است که می توان در آموزش ابتدایی به آن پرداخت و همچنین در این رابطه مسئله مهمی که جای بحث دارد مسئله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی است. پرداختن به این موضوع می تواند راهبرد های آموزشی غیر قابل وصفی را در اختیار پژوهشگران قرار دهد. (رضایی، ۱۳۹۵)

یکی از مهمترین مسائل پیرامون کودکان آسیب پذیر مسئله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی است که می تواند نقش تعیین کننده ای را در رابطه با نتایج پژوهش های پژوهشگران آموزش ابتدایی ایفا نماید. پژوهشگران آموزش ابتدایی بر این باورند که در رابطه با کودکان آسیب پذیر می توان پژوهش های علمی و مسائل پرمغز و پر محتوایی را ارائه نمود که یکی از مهمترین این وجوه قابل پژوهش آموزش ابتدایی است. (حسینی، ۱۳۹۴)

همانگونه که واقفیم در رشته آموزش ابتدایی فاکتور ها و محور های پژوهشی بیشماری وجود دارد که پرداختن به هر کدام از آن موارد می تواند یک سری از مشکلات اساسی را از نظام آموزشی و پرورشی کشور ما برطرف نموده و مرتفع سازد. چرا که متأسفانه در کشور ما از کمبود منابع مطالعاتی رنج می بریم و خصوصاً در آموزش ابتدایی هنوز خیلی مانده است که به نقطه قابل اعتماد و امیدوار کننده ای برسیم. بنا بر این نیاز است که در این رابطه در رشته آموزش ابتدایی تحقیقات و پژوهش های قابل قبولی صورت گیرد. (رضایی، ۱۳۹۵)

آمار ها نشان می دهد مسئله کودکان آسیب پذیر یکی از اساسی ترین موضوعاتی است که جای بحث دارد و نقش تعیین کننده ای در نظرات اندیشمندان و پژوهشگران رشته آموزش ابتدایی دارد. آنچه حائز اهمیت است پرداختن به مسئله کودکان آسیب پذیر و همچنین موضوعاتی چون شکل گیری هویت اسلامی ایرانی می تواند افق های تازه ای را در عرضه آموزش ابتدایی در پیش روی اندیشمندان باز کند. بنا بر این نیاز است که به مسئله کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی به صورت گسترده تری پرداخته شود و این موضوع به مسائل پیش رو و چشم انداز های پژوهشی آتی بسط داده شود. (کرم پور، ۱۳۹۵)

بیان مسئله

پژوهش به عنوان زیرمجموعه ای از نهاد علم، زیربنای توسعه در عصر اطلاعات است و اساساً هر جامعه ای برای برنامه ریزی در سطح خرد و کلان و گذار موفقیت آمیز ناگزیر از ساماندهی و مدیریت کارآمد و اثربخش امور پژوهشی است. موفقیت روزافزون علم در شناخت جهان هدف دار و قانونمند که با تکیه بر ابتکارات خلاقیت های به ودیعه نهاده شده از سوی خدای متعال در وجود بشر و بهره برداری از قدرت شگرف اندیشه آدمی صورت گرفته، فضای زندگی جدیدی را برای انسان ها به ارمغان آورده است. این فضای جدید و این تمدن نوظهور که خود برخاسته از تعاملات عمیق میان تمدنی و میان فرهنگی است، موجد خواست ها، نیازها، اندیشه ها، مسائل و مشکلاتی است که به نوبه خود توسعه علم و اندیشه را می طلبند. در این مسیر اندیشه های ژرف در قالب پژوهش های بنیادین صورت بحث پذیر به خود می گیرند و دستمایه انجام پژوهش های کاربردی می شوند تا خواست ها و نیازها را پاسخ گویند و راه حل های بهتر و بیشتری برای مسائل و مشکلات جوامع بشری پیشنهاد کنند و همین جاست که نقش موثر و سهم بسزای بخش تحقیقات در روند تحولات جوامع آشکار می شود. تحولات زندگی بشر در

قرن بیستم نشان از گسترش روزافزون اهمیت علم و تحقیق داشت، بویژه در نیمه دوم این قرن کشورهای صنعتی و در حال توسعه با آگاهی از نقش پژوهش در خلق فناوری و شتاب دهی برای توسعه، عمده توجه خود را مصروف تقویت و ارتقای بخش

تحقیق نموده اند. از این روست که می توان گفت بین پیشرفت بخش تحقیق و شتاب توسعه فراگیر و پایدار در هر کشور ارتباط مستقیم برقرار است. اکنون در ابتدای قرن بیست و یکم قرار داریم و باید خود را برای چالش های فراروی آماده کنیم. کشور ما در آستانه این قرن با مشکلات اقتصادی مواجه است. تورم، بیکاری، ترکیب جمعیتی جوان، وابستگی به درآمد نفت و نوسان در تصمیم گیری ها و سیاستگذاری های مدیریتی تنها موارد اولیه فهرست این مشکلات عظیم اند. تجربه نشان داده است که یافتن راه حل های پایدار برای مشکلات عظیم اقتصادی مستلزم تعریف و ارائه الگو و مدل توسعه ملی سازگار با فرهنگ، تاریخ و خصوصیات نهادی در هویت هر ملت است. این مهم بدون انجام پژوهش های گسترده و مبتنی بر اصول علمی دست نیافتنی است. نقش پژوهش در توسعه همه جانبه پایدار چنان برجسته و انکار ناپذیر است که می توان آن را بدون تردید نیروی محرک توسعه در همه حوزه ها اعم از فرهنگ، اقتصاد، سیاست و جامعه دانست اما علی رغم اعتراف و اذعان نسبت به اهمیت مقوله پژوهش این حوزه با دشواری های ساختاری و عملکردی فراوانی مواجه است. در رابطه با موضوع حاضر نیز که بحث پیرامون مسئله کودکان آسیب پذیر است جامعه پژوهشی از این امر مستثنی نیست و باید به طور قابل قبولی مسئله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی و مسائل مرتبط با کودکان آسیب پذیر را در رشته آموزش ابتدایی بسط و گسترش داد. (حسینی، ۱۳۹۴)

اهمیت موضوع

یکی از عوامل اساسی پیشرفت در کشورهای توسعه یافته توجه خاص به امر پژوهش است. به عقیده ما در کشورهای جهان سوم، کشورهای اسلامی و از جمله ایران هنوز تحقیق جایگاه حقیقی خود را نیافته است. این ناکامی هم از جهت کمی و هم از نظر کیفی قابل تامل است. عدم توجه ضرورت پژوهش، عدم ترسیم پایه های نظری و روش شناسی آن، فراهم نبودن امکان ها و ابزار لازم و در مواردی جانبدارانه بودن کارکرد سازمان های تحقیقاتی می تواند از عوامل ناکامی پژوهش در ایران باشد. پژوهش و تحقیق علمی از یک سو خصوصیات منحصر به فردی دارد و از سوی دیگر می تواند آثار و نتایج علمی ویژه ای در بر داشته باشد، زیرا پژوهش در واقع سلسله تلاش های قاعده مند، هدف دار و علمی است که می تواند به عقلانی کردن و در نتیجه کارآمد ساختن عناصر مختلف علم و معرفت بینجامد، هم چنین بازده حاصل از تکامل آن می تواند در پیشبرد امور اجرایی و توسعه زمینه های مختلف (سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) به کار گرفته شود. اصولاً تحقیق به دلیل بافت مستدلی که دارد می تواند به ارائه تبیینی شفاف از یک موضوع یا توضیحی دقیق و گاهی توصیفی منظم از کارکرد سازمان ها و نظام های مختلف بینجامد. گذشته از این در تحقیق و پژوهش معمولاً نقاط ضعف و قوت موضوع ها بررسی شده یا کارکرد سازمان مورد ارزیابی قرار می گیرد و بر مبنای آن پژوهش یا اکتشاف می توان برای کارایی بیشتر به نوعی برنامه ریزی مبادرت ورزید. با توجه به آنچه گفته شد و با توجه به نقطه نظرات پیرامون کودکان آسیب پذیر بسط این موضوع در رشته آموزش ابتدایی غیر قابل اجتناب است.

ادبیات و پیشینه تحقیق

آنچه حائز اهمیت است این است که کودکان آسیب پذیر و موضوعات مربوط به آن تاثیر قابل ملاحظه ای در مسائل پژوهشی در رشته آموزش ابتدایی دارد. مسائلی که در این رابطه مورد بحث است شامل موارد زیادی می باشد که هر یک رابطه مستقیم و معناداری با قضیه مذکور دارند. در این میان می توان به مقوله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی اشاره نمود. در واقع مقوله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی از دیدگاه پژوهشگران مسئله ای غیر قابل اجتناب پیرامون کودکان آسیب پذیر می باشد. باید گفت مسئله شکل گیری هویت اسلامی ایرانی این موضوع را ثابت می کند که می توان در رشته آموزش ابتدایی افق های تازه ای را بر روی محققین باز کرد. (رضایی، ۱۳۹۵)

اگرچه عمده تحقیقات انجام یافته ی مرتبط، به چگونگی رابطه در این مقوله پرداخته‌اند، اما مطالعات محدودی به بررسی متغیرهای همبسته با آن اختصاص یافته‌اند که اساس ارائه‌ی یک رویکرد پیشگیرانه و مداخله‌ای مؤثر است، به ویژه آنکه شکل پژوهشگری در رابطه با کودکان آسیب پذیر و ماهیت آن در سال‌های اخیر تغییر یافته است. اکثر محققان توافق دارند که

مبحث کودکان آسیب پذیر و رابطه آن با شکل گیری هویت اسلامی ایرانی از مهمترین مسائل مورد انتظار در جامعه پژوهشی است. (کرم پور، ۱۳۹۵)

اثر بخشی رابطه های غیر قابل اجتناب کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی توسط طیف وسیعی از پژوهش های علمی و آموزشی گزارش شده است که از جمله آن‌ها به این موارد می توان اشاره کرد: بررسی رابطه کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی (تکلوی، ۱۳۹۳؛ زارع و احمدی، ۱۳۹۶)، اهمیت نگرش پیرامون کودکان آسیب پذیر (بهرامی، ۱۳۹۴؛ برزگری و زمینی، ۱۳۹۵)، کودکان آسیب پذیر و مسائل مرتبط (بابایی، یزدی و حسینیان، ۱۳۹۳)، مسئله کودکان آسیب پذیر در آموزش ابتدایی (جلالی، کار احمدی، مولوی و آقایی، ۱۳۹۶)، تحلیل شکل گیری هویت اسلامی ایرانی و رابطه با کودکان آسیب پذیر (جعفری خلعتبری، تودار و ابوالفتحی، ۱۳۹۵)، تحلیل مسئله کودکان آسیب پذیر (رشیدی ظفر، جان بزرگی و شقاقی، ۱۳۹۶) و تحلیل شکل گیری هویت اسلامی ایرانی در رشته آموزش ابتدایی (مهرداد، ۱۳۹۴).

یکی از بهترین روش‌های پژوهش پیرامون کودکان آسیب پذیر، استفاده از نظرات پژوهشگران موفق است. با توجه به اینکه مسائل مربوط به کودکان آسیب پذیر ابعاد و جنبه های مختلفی را در بر می گیرد، لذا ارائه‌ی اطلاعات جامع از فاکتورهای تحقیقاتی مربوط به آن دشوار است. (امیر، حسن آبادی، اصغری نکاح و طیبی، ۱۳۹۵).

از نظر مهرداد (۱۳۹۴)، پژوهش پیرامون کودکان آسیب پذیر خودگزینشی و خود هدایتی است، که دارای ساختار و قاعده می باشد؛ قاعده‌ای که حاصل تراوش ذهن اندیشمندان است، ماهیتی متفاوت و پیامدهای آموزشی سودمندی دارد (خوشبخت، ۱۳۹۵).

تاکنون در جامعه ما درباره ی مسئله کودکان آسیب پذیر در موسسات آموزش عالی و تأثیر آن بر شکل گیری هویت اسلامی ایرانی و عملکرد آن ها بررسی چندانی صورت نگرفته است فقدان ابزار مناسب برای ارزیابی پژوهش های صورت گرفته و استفاده از آن در فعالیت های آموزشی، کنفرانس ها و فراخوان های علمی و آموزشی به شدت به چشم می خورد.

بسیاری از تحقیقاتی که در موسسات آموزش عالی صورت گرفته است بیشتر در مورد شکل گیری هویت اسلامی ایرانی و به صورت تئوری متمرکز است. اگر هر یک از راهبردهای اجرائی شده به طور کامل انجام نشود، شاید دیگر زمان آن رسیده باشد که به دنبال شناخت راهکارها و هم چنین احتمالات جدیدتری برای مشخص کردن مسائل پژوهشی مربوط باشیم. با وجود اینکه مطالعات کمی و کیفی متعددی در مورد کودکان آسیب پذیر وجود دارد اما بیشتر پژوهش ها در این زمینه کمی بوده است و در آن ها به موضوعات فرآیند شکل گیری هویت اسلامی ایرانی که به عنوان یک فاکتور اصلی در کودکان آسیب پذیر مطرح می باشد توجه نشده است. با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن چگونگی بررسی این موضوع پژوهش هایی انجام شود. با توجه به عدم پژوهش‌های کافی در زمینه کودکان آسیب پذیر و نیز جدید بودن اجرای این پژوهش در جامعه مورد مطالعه، پژوهش حاضر با هدف مذکور اجرا گردید. (حسینی، ۱۳۹۴)

روش تحقیق

روش تحقیق مجموعه ای از قواعد، ابزار و راه های معتبر و نظام یافته برای بررسی واقعیت ها، کشف مجهولات و دستیابی به راه حل مشکلات است. اینکه کدام روش برای یک مطالعه خاص بهترین روش است بستگی به شیوه تعریف مساله و تدوین فرضیه ها دارد. هدف از این منظر، ارائه توضیحاتی در خصوص روش تحقیق مورد استفاده در مطالعه حاضر می باشد و در خصوص ابزار و شیوه جمع آوری اطلاعات و روش های تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق، بحث می گردد.

هدف از انتخاب روش تحقیق آن است که محقق مشخص نماید چه شیوه و روشی را اتخاذ نماید تا او را هرچه سریع تر، دقیق تر، آسان تر و ارزان تر در دستیابی به پاسخ های احتمالی کمک نماید.

پژوهش حاضر مطالعه ای توصیفی - همبستگی باشد چراکه روابط موجود بین متغیرها را نشان می دهد این پژوهش از منظر نحوه جمع آوری اطلاعات از نوع میدانی با ماهیت پیمایشی (زمینه یابی) است و از نظر هدف کاربردی می باشد. میدانی است به این جهت که با تنظیم پرسشنامه و مصاحبه از جامعه آماری اطلاعات کسب می شود و از آن جهت کاربردی است که در کلیه مراکز با استناد به نتایج تحقیق و تاکید بر عوامل اثر گذار، مورد استفاده قرار می گیرد و راه کارهای مناسب ارائه می دهد. توصیفی است به این دلیل که متغیرها دستکاری نشده و صرفاً به توصیف و تشریح آنچه وجود دارد پرداخته می شود. پیمایش و یا زمینه یابی یکی از انواع تحقیق توصیفی است و این مطالعه نوعی پژوهش زمینه یابی است چون جامعه را با انتخاب و مطالعه نمونه ای منتخب از آن جامعه برای کشف میزان و چگونگی توزیع و روابط متغیرها مورد بررسی قرار می دهد.

روش گردآوری اطلاعات

در مطالعه حاضر، برای گرد آوری اطلاعات از روش های کتابخانه ای و میدانی در کنار هم استفاده شده است:

الف - جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای :

شامل مطالعه و فیش برداری از کتب و مقالات مرتبط و بررسی گزارش ها، مستندات، روش های اجرایی و مدارک.

ب- روش میدانی:

این روش شامل به کارگیری پرسشنامه ای با سوالات بسته بوده است. لذا پرسشنامه ای طراحی گردید و از اعضای حجم نمونه درخواست شد تا به سوالات پاسخ دهند. پس از اجرای پرسشنامه ها، داده های خام پژوهش، از پرسشنامه ها استخراج و در جدول اطلاعات کلی تنظیم گردید، سپس کلیه اطلاعات از طریق نسخه ۲۰ نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از همه ی اعضای واقعی و یا فرضی که علاقه مند هستیم یافته های پژوهش را به آن ها تعمیم دهیم جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه اساتید و دانشجویان رشته آموزش ابتدایی در شهرستان می باشد.

روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه

در پژوهش های میدانی؛ برای بهینه سازی مصرف زمان و هزینه یکی از شیوه های نمونه گیری به کار گرفته می شود.. شیوه نمونه گیری مورد استفاده در پژوهش روش نمونه گیری تصادفی ساده بوده است.

به عبارتی در هر گروه از معلمان در مقطع متوسطه متناسب با فراوانی اختصاص یافته به آن رده، به انتخاب نمونه به شیوه تصادفی ساده پرداخته شده است.

نحوه محاسبه حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مورد نیاز را تعیین می نماید.

$$n = \frac{Z^2 \times p \times q \times N}{d^2 \times (N - 1) + z^2 \times p \times q} = \frac{1.96^2 \times 0.5 \times 0.5 \times 223}{0.05^2 \times 222 + 1.96^2 \times 0.5 \times 0.5} = 141.32 \cong 142$$

P = مقدار نسبت صفت موجود در جامعه است. اگر در اختیار نباشد می توان آن را $0,5$ در نظر گرفت. در این حالت مقدار واریانس به حداکثر مقدار خود می رسد .
 q = درصد افرادی که فاقد آن صفت در جامعه هستند ($q = 1-p$).
 d = مقدار اشتباه مجاز که برابر $0,05$ می باشد .
 آموزش ابتدایی = مقدار آماره نرمال استاندارد و برابر $1,96$ می باشد.
 N = حجم جامعه که برابر 223 نفر می باشد.
 بر این اساس تعداد حجم نمونه آماری مورد نیاز در این تحقیق 142 نفر می باشد که برای اطمینان از برگشت پرسشنامه های قابل استفاده حدود 150 پرسشنامه توزیع نمودیم که از این بین حدود 147 پرسشنامه برگشت داده شد .

روش تجزیه و تحلیل داده ها

روش های آماری بعنوان وسیله ای برای تحلیل و تفسیر داده ها در همه علوم یکی از مبانی اساسی را تشکیل می دهند . این روش ها و فنون در واقع پایه دستوری برای استنباط و استقرار قابل تکرار و تأیید در پژوهش های علمی به شمار می رود . استفاده از روش های آماری به دو شیوه توصیفی و استنباطی انجام می گیرد. در روش آمار توصیفی پژوهشگر ابتدا داده های جمع آوری شده را با تهیه و تنظیم جدول توزیع فراوانی خلاصه می کند و سپس به کمک نمودار آنها را نمایش می دهد. کاربرد پرسشنامه با این فرض همراه است که اطلاعات جمع آوری شده از طریق پرسشنامه به صورت کمی و کیفی قابل سنجش و اندازه گیری است و پرسشنامه هایی که حاوی چند گزینه هستند را می توان بلافاصله بعد از جمع آوری داده بطور کمی محاسبه نمود. این پژوهش شامل دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی است که در خصوص همه سؤالات پرسشنامه ، علاوه بر استخراج فراوانی و درصد پاسخها و تهیه جداول فراوانی و درصد ، از آمار استنباطی و تحلیل ضرایب همبستگی نیز برای بررسی فرضیات تحقیق استفاده شده است . در روش آمار استنباطی جهت تحلیل و تفسیر و تعمیم نتایج حاصله ، محاسباتی صورت گرفته است در این پژوهش از نرم افزار SPSS نسخه 20 جهت انجام تحلیل های آماری بهره گرفته می شود. بنا بر این در تحقیق حاضر به اهمیت مقوله کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی در رشته آموزش ابتدایی و رابطه معنا دار آنها دست یافتیم.

بحث و نتیجه گیری

اصولا هر نوع پیشرفت و توسعه، ارتباط مستقیمی با تحقیقات علمی دارد. همراهی حجم وسیع پژوهش با توسعه یافتگی کشورهای پیشرفته گویای این واقعیت است. یکی از اندیشمندان تصریح می کند که حدود ۹۸ درصد تحقیق ها و هزینه های مربوط به پیشرفت علمی در جهان مربوط به این کشورهاست. این کشورها به دلیل برخورداری از تحقیق های گسترده معمولا از شیوه های برتر و نیروهای کار ماهر استفاده می کنند و در استفاده از منابع خود کاملا صرفه جویی می کنند. تحقیق های مداوم و گسترده در این کشورها باعث شده که آن ها همواره چندین دهه جلوتر از بسیاری کشورها حرکت کنند. پیوند دیگر تحقیق و پژوهش با رشد و توسعه مربوط به ماهیت بلند مدت و راهبردی آن است. پژوهش به دلیل طبیعت علمی و کاربردی وسیع خود جنبه کلیدی دارد و در نتیجه بخصوص به دلیل ارتباط آن با رشد و توسعه، نیاز به عزمی ملی، اراده ای جدی و برنامه ریزی ای فوری دارد. این امر در رابطه با تحقیقات و پژوهش ها و همچنین پیرامون مسئله کودکان آسیب پذیر از چند جنبه حائز توجه است.

• اول: سرمایه گذاری در نیروی کار پیرامون پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر است، به این صورت که برای کسب بهره وری بیشتر از نیروی کار باید آن را کارآمد ساخت.

• دوم: کارایی نیاز به آموزش کارآمد و توانمندی در کاربرد شیوه های جدید پیرامون پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر دارد که بدون پژوهش علمی میسر نیست. از سوی دیگر یک عامل کلیدی دیگر در رشد و توسعه پیشرفت فناوری است که خود پیوندی زنده با تحقیقات علمی دارد. توجه به پدیده تحقیق و توسعه در کشورهای پیشرفته و وجود موسسه های فراوان مرتبط با آن نشانه این امر است.

یکی از نزدیک ترین عناصر پیرامون پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر، تعلیم و تربیت است. زیرا از یک سو تحقیق و آموزش و پرورش هر دو از عناصر درون زا بوده و از سوی دیگر پدیدآورندگان تحقیق، انسان ها و دانشمندان هر جامعه هستند. حتی جنبه آموزشی و پرورشی تحقیق و تاثیر آن ها را نیز نمی توان به راحتی از یکدیگر جدا کرد. زیرا جنبه پرورش در تحقیق، آن را هدفمند و معنی دار می سازد. یعنی با وجودی که غنای علمی و تخصصی بالا می تواند به کارایی تحقیق بیفزاید اما تمام مسأله این نیست و به قول پروفسور شوماخر صاحب نظر مشهور تعلیم و تربیت جوهره اصلی آموزش و پرورش در پژوهش عملی، همان تربیت و امور ارزشی است و ماهیت آموزشی مبتنی بر انتقال ارزش است. به تعبیر وی یافته های علمی صرف، در واقع فوت و فن تحقیق هستند ولی فرهنگ تحقیق محسوب نمی شوند. تحقیق و پژوهش علاوه بر جنبه های علمی، القا کننده نوعی روح و معرفت انسانی در هماهنگی ابزارهای فنی و آرمان های بشری نیز هست. اندیشمندان مختلف در مورد علمی بودن و یا علمی نبودن تحقیق های ارزشی دیدگاه های یکسانی ندارند. گروهی نه تنها گزاره های ارزشی را علمی نمی دانند حتی آن ها را بی معنا تلقی می کنند. عده ای دیگر بررسی های اخلاقی را هم در مجموعه مطالعه های علمی قرار می دهند و دسته سوم بین آن ها نوعی تفکیک قائل می شوند. برخی متفکران مشهور مانند مایکل اسکریون استدلال می کند که تمامی داوری های ارزشی را می توان در قالب علمی مطرح ساخت. وی ادعا می کند که اصولا مطالعه های علمی نیز خود جوهره قضاوتی دارند، زیرا کار روی یک پروژه علمی و تشخیص اعتبار آن نیازمند ارزیابی و داوری در مورد ابزارهای آزمایش گاهی، داوری در مورد نظریه ها و مشاهده ها و حتی بررسی برآوردها و دیگر لوازم آن است و این ها همگی قضاوت ارزشی محسوب می شود. بنابراین به عقیده ما پژوهش علاوه بر جنبه آموزشی، تکنیکی و عقلانی از گرای اخلاقی و ارزشی نیز برخوردار است و جدا کردن این امر از آن، روح و عاطفه حاکم بر تحقیق و اجتماع انسانی مربوط به آن را شکننده می سازد.

نارسایی های اجرایی و علمی در زمینه پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر مسائل فرهنگی

به جرات می توان گفت تحقیق در سطوح گوناگون کشور ما جزئی از فرهنگ نیست. نه در حوزه سیاست و اقتصاد و فرهنگ و جامعه و نه در سطح عامه مردم و خواص و مدیران و سیاستگذاران و تصمیم سازان و تصمیم گیران و مجریان، فرهنگ تحقیق وجود ندارد. این امر البته خود ناشی از دلایل متعددی است که مهم ترین آن ها عدم احساس نیاز به تحقیق و عدم وجود رقابت از بعد کیفیت و هزینه در همه حوزه ها و سطوح است. نکته قابل توجه آن که، علی رغم وجود مشکلات متعدد در زمینه های گوناگون اجتماع، پرسش ها و سوال های تحقیقاتی مورد نیاز کشور هنوز به درستی احصا و تبیین نشده اند و با این حال متاسفانه پژوهش های انجام گرفته و در حال انجام کشور بیشتر با تکیه بر فرم صورت می پذیرد تا تکیه بر محتوا.

مشکلات مالی

از جمله سطح نازل سهم تحقیقات در تولید ناخالص ملی پیرامون پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر سطح اندک سرمایه گذاری بخش خصوصی در فعالیتهای تحقیقاتی و سطح نازل بهره برداری از ظرفیتهای انسانی، مالی و فیزیکی تحقیقاتی است.

ضعف مدیریت

این مشکل پیرامون پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر به صورت گسسته بودن رابطه آموزش و تحقیقات و صنعت، حاکمیت قوانین دست و پاگیر اداری و مالی، ناکارایی در مدیریت علمی، عدم تمرکز در سیاست گذاری، تمرکز زدایی در اجرا، عدم توجه به اولویت ها و نیازهای تحقیقاتی، ضعف جامع نگر، ابتلا به روزمرگی، فقدان نگرش آینده نگر، فقدان نظام نظارت و ارزیابی بر روند توسعه تحقیقات در کشور و مسائلی از این دست تجلی می یابد.

ضعف ارتباطات

وجه مشخصه پیرامون پژوهش در رابطه با مسئله کودکان آسیب پذیر نامطلوب بودن ارتباطات میان بخش تحقیقات با اقتصاد، صنعت، سیاست، فرهنگ و جامعه، ضعف ارتباط با دنیای پویای علم و فناوری، ضعف مفرط پایگاه های اطلاع رسانی و مانند آن است.

ضعف نیروی انسانی

در این خصوص می توان به کمبود تعداد محققان، تساهل و کم کاری در ابداع و تولید دانش و تحمل نکردن مشکلات برای نیل به نتیجه تحقیق، سطح نازل دانش روز در میان محققان و پژوهشگران، ضعف جایگاه معنوی و اجتماعی محققان و موارد مشابه اشاره کرد. آن چه بیش از همه ضرورت آن احساس می شود و در روزگار ما در حکم کیمیاست، وجود جریانی فرهیخته، درداشنا، آشنا به جایگاه پژوهش و معترف به ارزشمندی وجود محقق و پژوهشگر است که از قیود نظریه ها و آرا و دیدگاه های مسلط غربی در حوزه پژوهش هم زمان با شناخت کامل آن ها رهیده و عقلانیت جاری و ساری در فرهنگ و سنن و رسوم این ملت را به درستی بشناسد و دغدغه او حل مشکلات عدیده کشور با تکیه بر توان نیروهای بومی از طریق ارتقای جایگاه پژوهش و پژوهشگری باشد.

راه کارهای رفع موانع تحقیق و پژوهش پیرامون مسئله کودکان آسیب پذیر

نخست این که ما با توجه به عوامل بازدارنده اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تاریخی در ارتباط با پژوهش و پژوهشگری و آگاهی از مشکلات اساسی و بنیادین خود نباید در برنامه های اصلاحی به صورت ساده انگارانه برخورد کنیم و یا دچار خوش باوری شویم.

با توجه به کمبود شدید محقق در جامعه، این ضرورت به شدت احساس می شود که باید از توان محققان فعلی استفاده کاملی بشود و در چنین شرایطی از هدر دادن توان نیروهای محقق از طریق تکرار پژوهش ها و موضوع های بیهوده و غیرمرتبط با نیاز جامعه بپرهیزیم.

مسئله بعدی ضرورت هماهنگی بین رشته های مختلف دانشگاهی در مسائل تحقیقاتی است که این امر منجر به پژوهش های تکمیلی خواهد شد.

ضروری است که برنامه ریزی های آموزشی در جهت تربیت محقق در جامعه انجام شود. در این جا ذکر این نکته ضروری است که در کشور ما به رغم مشکلات بنیادینی که در زمینه اقتصادی و اجتماعی برای توسعه پژوهش و تحقیق وجود دارد جامعه ما از نیروهای بالقوه و پتانسیل های بالایی از نظر تحقیقی برخوردار است. در صورتی که از این نیروها استفاده های درست و دقیقی شود می توان گام های موثری در پیشبرد تحقیقات در کشور برداشت.

از دیگر پتانسیل های قوی تحقیقی و پژوهشی کشور حضور گسترده محققان ایرانی در خارج از کشور و در محافل تحقیقاتی جهان است که جذب این محققان دور از وطن و علاقه مند به بازگشت به ما در پیشبرد امر تحقیق و همتراز کردن تحقیقات ایرانی با پژوهش های جهانی کمک زیادی می کند.

جذب محققان چه آن ها که در داخل و چه آن ها که در خارج هستند کار ساده ای نیست و باید برای آن ها جاذبه هایی ایجاد کرد که با رغبت و رضایت خاطر جذب موسسات و سازمان های تحقیقاتی کشور شوند. این جاذبه ها عبارتند از: ایجاد جاذبه های انتشاراتی و تحقیقاتی؛ یک محقق بیش از همه انتظار دارد که پس از زحماتی که در راه تحقیق کشیده است اثرش منتشر شود و ثمره تحقیقاتش را به صورت منتشر شده ببیند.

ایجاد جاذبه های اطلاعاتی برای محققان؛ یعنی با ایجاد و گسترش بانک های اطلاعاتی در موسسات تحقیقاتی، امکان گردآوری و تهیه داده های مورد نیاز پژوهش گران را فراهم کنیم. امکاناتی مانند به وجود آوردن کتابخانه های تخصصی و مناسب و نیز ارتباط گسترده با شبکه های اطلاعاتی از جمله اینترنت، ضروریات توسعه در امر پژوهش است.

رفع نیازهای معیشتی

بی تردید ایجاد جاذبه های اقتصادی در جهت رفع نیازهای معیشتی از مهم ترین مولفه های اساسی در گسترش فرهنگ پژوهشی در جامعه است. متأسفانه در کشور ما هنوز در بیشتر مراکز و موسسات تحقیقاتی حق تحقیق به ازای کارهای فکری بر اساس ساعت است نه ارزش کار. این در حالی است که اساسی ترین مرحله تحقیق زمانی است که محقق به ظاهر به کاری اشتغال ندارد، نشسته و فکر می کند. تصور کنید نتیجه کار اینشتین در مورد تئوری نسبیت که در ۲۴ صفحه ارائه شد، چنان چه قرار بود بر اساس تعداد صفحات نهایی مورد ارزشیابی قرار گیرد چند ساعت اضافه کار به اینشتین تعلق می گرفت؟! پس برای ارزشیابی کار تحقیقی، زمان سنجی کار درست نیست بلکه باید بنا به ارزش و اهمیت تحقیق کار سنجیده شود و محقق از نظر مالی خیالش آسوده و دغدغه معیشتی و مالی نداشته باشد.

ایجاد جاذبه های بین المللی؛ بسیاری از محققان ایرانی علاقه مند هستند که پژوهش های آن ها در مجامع تحقیقاتی و فرهنگی بین المللی مطرح شود و نظریات شان در چهار دیواری داخلی کشوری محصور نماند تا امکان بحث، جدل و کنکاش بیشتری درباره آن ها در سطح جهانی وجود داشته باشد. پس لازم است که موسسات تحقیقاتی با برنامه ریزی های صحیح نسبت به برقراری ارتباط و همکاری با سازمان های علمی، آموزشی و فرهنگی مانند "یونسکو" و سایر موسسات فرهنگی در جهان اقدام کنند که محققان کشور بتوانند در سطح بین المللی هم تحقیقات خود را مطرح نموده و با دنیای خارج ارتباط و تبادل نظر کنند و نیز حضور محققان ایرانی در نشست ها و همایش های معتبر بین المللی به سهولت امکان پذیر باشد.

منابع و ماخذ :

- آذری، حجت. (۱۳۹۵)، بررسی مسئله کودکان آسیب پذیر و پژوهش های مرتبط با آن، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
- امیری، رضا (۱۳۹۴). بررسی اثربخشی پژوهش پیرامون کودکان آسیب پذیر. فصلنامه پژوهشی کشور، (۴): ۴۸۹-۴۷۳.
- بابایی، مهدی (۱۳۹۳). نگرش عمیق پیرامون شکل گیری هویت اسلامی ایرانی و رابطه با کودکان آسیب پذیر اندیشه های نوین آموزشی، (۱)۷: ۴۹-۶۴.
- باعدی، مریم. (۱۳۹۴)، بررسی کارآمدی پژوهشی در رابطه با کودکان آسیب پذیر، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران بیرامی، محمد (۱۳۹۲). نگرش محقق گونه و بررسی و تحلیل کودکان آسیب پذیر، (۳)۲: ۵۶ - ۳۸ .
- بهرامی، علیرضا. (۱۳۹۵). تحلیل مسائل مربوط به کودکان آسیب پذیر و شکل گیری هویت اسلامی ایرانی اراک، (۵)۱۵: ۹-۱.
- تکلو، حسن. (۱۳۹۴). تأثیر آموزش های مربوط به مسائل کودکان آسیب پذیر بر جامعه. مجله آموزش و یادگیری، (۱)۱: ۵۹-۴۴.
- جعفری، علیرضا؛ خلعتبری، جواد؛ تودار، سیدرسول و ابلتفحی، هادی. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر یافته های نو پیرامون کودکان آسیب پذیر در آموزش، (۱۸)۶: ۱۶-۷.
- آذر، عادل (۱۳۹۳). پژوهش و کاربرد آن در علوم مختلف، انتشارات سمت، تهران، چاپ سوم
- بازرگان، ع (۱۳۷۶). روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران
- حافظ نیا، م، (۱۳۹۲). مقدمه ای بر روش تحقیق، انتشارات سمت، تهران، چاپ هشتم
- خاکی، غ، (۱۳۹۵). روش تحقیق با رویکردی به پژوهش، کانون فرهنگی انتشارات داریت، تهران، چاپ دوم
- دواس، دی، ای. (۱۳۹۳). پیمایش در تحقیقات اجتماعی، (نائینی. ه، مترجم) تهران: نشر نی
- ساروخانی، ب (۱۳۹۲). روشهای تحقیق در علوم اجتماعی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اقتصادی، تهران، چاپ هشتم
- سرمد، زهره و دیگران (۱۳۹۵). روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران، چاپ دوم

منابع لاتین

- A.C., & Woodward, W. 2014 Statistical Analysis Quick Reference Guidebook, Sage.
- Keppel, G. & Wickens, T.D 2015 Design and Analysis: A Researcher's Handbook 4th Ed.), Pearson Prentice Hall.